

Inserati se sprejemajo in velja risopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat.
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravišče (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medija-tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošilja velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Rečne ulice št. 5.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

O Ljubljani.

Ljudsko štenje je pokazalo v Ljubljani samo 25.000 prebivalcev; vsi smo mislili, da jih bo več, in naredile so se mnoge stave za 27.000 prebivalcev. V desetih letih se je komaj za 3000 pomnožilo. Napredek je, pa vendar primeroma majhen napredek. Kje pa so vzroki tega nezadostnega napredovanja?

Povedali bomo kar naravnost, da se Ljubljana od vseh strani na stran poriva in zane-marja. Zagreb, ki je bil zmirom manjši, je zdaj Ljubljano že prehitel, ter ima boja že 28.000 prebivalcev. Pa kaj se je za Zagreb vse sto-rilo v teh letih! Tam se je ustanovilo hrvat-sko vseučilišče, tam so vsi viši uradi za kra-jevino; hrvatska vlada si je vse prizadjala, da je tam naredila središče za vse hrvatsko duševno in materialno življenje.

Nasprotno pa se Ljubljana povsodi odriva, kjer se le more, znabiti zato, ker je slovenska. Celovec je manjše mesto, vendar ima več vo-jakov. V največjo škodo pa je Ljubljani nemški Gradec, ki ima zdaj že 93.000 prebivalcev. Više vojaško poveljništvo je v Gradcu, čeravno bi bila Ljubljana v pogledu na laško mejo veliko bolj pripravno mesto za to; vseučilišče je v Gradcu, in Slovenci so primorani, iz-učevati se v nemškem Gradcu, akoravno bi bili vredni, imeti svoje lastno vseučilišče v Ljub-ljani; viša sodnija za Slovence je Gradcu, akoravno bi morala biti po natorni legi in v pogledu na narodno ravnopravnost v Ljubljani. Tako je nemški Gradec odjedel Ljubljani naj-boljše kosti, in se ni čuditi, da Gradec raste, Ljubljana pa naprej ne more. Pa tudi v ma-

terjalnih ozirih se za Ljubljano nič ne stori. Kupčija se ne more razcveti, dokler ni Ljub-ljana neposredno z Bosno zvezana, kar bi se omogočilo z železnico iz Ljubljane skoz Do-lenjsko v Karlovec, in od tod v Banjaluko in Sarajevo. Za kranjske obrtniške izdelke skor ni druge poti, ko v nekdanje turške dežele; obrtnija se zato ne more razviti, ker nema odtoka.

Tudi v zemljišno-kulturnem oziru se nič ne stori. Za dunajsko razstavo so imeli dosti denarja, pa ni nič koristila, tako so tudi za ve-liko gledališče na Dunaji našli denar; za posu-snje ljubljanskega močvirja pa nemajo de-narja. Naša dežela je preuboga, da bi sama vkup spravila potrebni kapital za posušenje močvirja; država pa za kmetijske reči nema nikoli denarja, čeravno bi se v take kulture denar najbolj koristno in sadonosno naložil. Na celém močvirju stoji zdaj komaj en par revnih bajt, ko bi se pa ta obširni svet po-sušil in kultiviral, stale bi tam bogate vasi in na Igu bi se celo mesto naredilo. To bi bilo velikanske važnosti za rast in napredek Ljubljane, za število nje prebivalstva kakor tudi za njega blagostanje.

Posušenje močvirja je najvažnejše vprašanje za ljubljansko mesto, za tem pride usta-nova vseučilišča, viša deželna sodnija, kme-tijska šola, obrtniška šola, slovenska akade-mija lepih umetnosti, dolenjsko-bosanska že-leznica, više vojaško poveljništvo, velika nova kosarna, da se garnizona pomnoži itd.

To so stvari, ki so zmožne Ljubljano povzdigniti, in za te naj bi se naš mestni

zbor pobrinil, namesto da malenkostno nem-škutarijo uganja, važnih vprašanj pa se ogiblje.

Resnici primerno pa se mora tudi priznati da je tudi v narodnih krogih premalo pod-vzetnega duha. Kar imamo tukaj tovarno, so jih ustanovili tuji; domačini niso imeli ra-zuma ne poguma za to. Ali hočemo še vedno pričakovati, da bodo le tuji pričenjali pod-jetja pri nas, domačini pa bomo roke križem držali in gledali, kdaj bo začelo zlato samo iz tal rasti? Zlato je pod zemljo, pa treba ga je izkopati; obrtništvo ima zlata tla, pa treba je ravno delati, vagati in boriti se s tujo konkurenco.

Pri kupčiji opazujemo premalo gibčnosti, premalo podvzetnosti. Angleži so res bogati; pa doma si bogastva niso prisedeli; videti jih je po vseh zemljah in vodah; po vseh morjih plavajo njih barke, vsi civilizirani in vsi divji narodi poznajo angleško zastavo, angležke iz-delke; nobena nevarnost ne preplasi Angleža, on se podá na morje, se podá med divjake in človekožrce, ne plaši ga strašni morski vi-har, ne sekira Indijanca, — tako je angležki narod bogat postal. Ljubljana ima kaj lepo lego med južno in severno, med istočno in zapadno Evropo; pripravna bi bila za veliko in bogato kupčijsko središče, ako bi nje pre-bivalci to stvar razumeli in imeli tudi pogum in marljivost za posredovanje med imenovanimi deli Evrope, med slovanskim, germanskim in romanskim plemenom.

Pač nas pri vseh rečeh opovira pomanjkanje kapitala. Pa Čehi so si v enakem polo-žaju znali s tem pomagati, da so denar vkup zložili, in kar posameznik ni premogel, pre-

Arbanaška in Arbanasi.

Po česki „Osvěti.“

(Dalje.)

Razun tega živi v Grškej čez 200.000 Arbanasov, skoraj petina vsega prebivalstva. Protežejo se po onej črti, ktero dela Epir do zaliva korintskega, sedaj lepantskega. Tukaj so znamenita mesta Missalungi, Lepanto, Sa-lona, Talaxida. Arbanaški element sega celo v Atiko, kjer je tvoril nekdanj večino prebival-stva athenškega. Od njega izhaja tudi ime staremu gradu athenškemu. Plaka, ki dolazi od arbanaške besede „pljak“ star. Kakor so se Gegi v starej Srbiji tako so se tudi Toski razširili na zemljišču stare Hellade posle navale turške, ter za njihovega širjenja na poluotoku balkanskem v XIV. in XV. veku.

Znatnih naselbin ima potem tudi po Italiji na zemlji nekdanjega kraljestva napoljskega. Arbanasi in to Toski so se pojavili tukaj naj poprej okoli l. 1432 vzevši od Alfonza I. v leno zemlje za izkazano vojniško službo, po tem so dohajali l. 1443, 1461 in 1467, ko je v Napolj prišel z veliko družino sin Jurja Ka-striotiča ter tukaj dobil od Ferdinanda I. zem-

lje za zasluge svojega očeta, ki je pomagal potlačiti vstanek talijanskih baronov. Ko je l. 1478 Arbania pala pod turško oblast, iskali so krščanski Arbanasi pomoči in zaklona v Siciliji in Napolju, kar je trajalo do padlega veka. Po Camardi ima 100.000 Arbanasov, od kterih spada na Sicilijo 20.000.¹⁾

V Avstriji je nekoliko manjih naselbin Arbanasov (Gegov) v slavonskih selih: Vin-kovcih in Hrkovcih pri Mitrovici, potem v Dal-maciji v Zadru, Ploči in Peroju v Istri. Dve neznatni naselbini ste tudi v Rusiji.

V vsem se tedaj broji Arbanasov od 1.600.000 do 1.650.000.²⁾

V poslednjem času se mnogo govori o na-rodnej snagi Arbanasov, jedinstvo in združenje Arbanaške — postali ste obični frazi. Ali tim

¹⁾ Po Banelovem episu o ptujih naselbinah v Italiji (Hohn I. str. 31) se nahajajo Arbanasi v obeh Kalabrijah, gornjej in dolnej, v Basilikatu, Otrantu, doljnih Abruzzih in na Siciliji v vaseh Contesse, Mezzojuso, Pallazzo, Adriano, Piano de Grieci in San Christina.

²⁾ Hahn in po njem Miklošič sta pogrešila, ker sta vzela broj Arbanasov v Arbanaški na 1.600.000, a broj elementa arbanaškega sploh na 1.900.000 duš.

pokazujemo krivi pojem, ter si ravno pokri-vamo odnošaje v Arbanaški zagrinjalom nez-nanja, mesto da jih odkrivamo našemu oku. Da si stvorimo pravi pojem o kulturnej stopnji in duševnem stanju Arbanasov, moramo si iz-bititi iz glave vse one znamenite povestniške dogodjaje in čine, ki so pri evropskih narodih razširili duševno obzorje in naobrazbo. Ti do-godjaji in čini tako močno na nas delujejo, da je treba promotriti njihovo abstrakcijo.

Predstavimo si narod brez znanja o osta-lem svetu, nad katerem je historija in tisoče let prošumilo brez vsacega učinka, ki je samo znal, da na nepristopnih mestih more gospodo-vati po svojej volji, a na pristopnih podložen biti; — narod, kterega nazor o svetu ni bil razširen niti po odkritju Amerike, niti po potu okolo Afrike v istočno Indijo, niti po ek-spe-dicijah na tečajja zemaljska, na kterega ni de-lovala niti reformacija, niti revolucija franco-ska in ameriška. Narod, ki ne zna, kaj je tisek, kaj kupiga, kaj so časopisi in novice, kteremu so železnice, brzojavi in pošte neznan čudeži, pa videč jih, dalje gre; — narod, ki nima niti pisma, da izrazi svoje misli, nego ono malo, kar jih z n a p i s a t i, poslužujejo

mogel, premogla je cela občina. Tako so napravili meščansko pivarno v Plznu, tako so naredili mnoge tovarne za sladkor, ki so zdaj lastnina občanarjev, ne pa kakih tujih bogatašev. Mesto Časlava ima na leto 12 milijonov prometa, tako živa je tam obrtništva in kupčija. Zakaj pri nas ni tiste marljivosti, tiste podvzetnosti in tistega za občni blagor vnetega duha?

Tukaj smo v nekaterih črtah pokazali, zakaj Ljubljana zaostaja, pa tudi pokazali nekatere potove, po katerih bi vstopila do večjega blagostanja dospeti. Naj bi prijatelji Ljubljane in domoljubi sploh o teh stvareh večkrat premišljevali, in po dobrem prevdanku potem tudi delati začeli!

Irska.

(Dalje.)

Daniel O'Connell skušal je sorojake odvrniti od tajnih družb ter združiti jih k boju skupnemu in očitnemu za svobodo cerkve in za pravice narodu svojemu. Podpirali so ga tudi duhovni irski, kolikor jim je bilo mogoče. Preveč navdušene je miril, hladnim dajal je pogum, in tako ravnanje bilo je potrebno, kajti Perceval, tedanji minister angleški, je jako pazljivo gledal gibanje na Irskem.

Ko je Jurij IV. (1829) prišel na Irsko, sprejeli so ga Irci slavno; obetal jim je pri tej priliki kralj boljše čase; a nadeje te se izpolnile niso, ker lord Wellesley, poslan na Irsko, bil je ljudstvu sovražan. Sam protestant dovoljeval je Orangistom vse proti katoličanom. Sploh nam je reči, da so bili večidel vsi namestniki vladini na Irskem za katoličane brez srca; delali so po tujih vzorih, pri tem pa niso nič ozirali se na deželne potrebe. Treba je bilo toraj odločnega delovanja pri katolikih, sicer je trud ves zastoj. O'Connell je to dobro vedel; vendar s silo in domačo vojsko ni hotel družiti se s francoskimi uporniki. Ponudili so mu ti zvezo, a on jim odgovori: „V provročevalni uporov nimate deleža pri delu, kterež želimo izvršiti polagoma a zakonito; vi, ki podirate prestole, ne morete biti prijatelji narodu; vi sovražniki vere, niste dobri pomočniki v boju za svobodo!“

Ustanovili so v to svrhu družbo katoliško l. 1823, ki je imela nalog delovati po potu

postavnem za pravice katolikov; posebno brniti jih proti Orangistom, ko so trosili hudobije in laži o Ircih po listih svojih. Vsepešno delovala je družba; dobivala je za liste svoje novine iz parlamenta londonskega, protestovala proti lažem protestantom; skrbela je za vzgojo narodno; razdeljevala revnim Ircem knjige, postavljala cerkve, izrejevala duhovnike ter plačevala dolgove za reveže, ki so morali plačevati dolgove z zaporom. Pazila je tudi na sodišča, da ni bil nikdo obsojen krivično; ako so je to primerilo, sklicavala se je na namestnika ali kralja samega.

Da je bila ta družba vladi trn v peti, iz omenjenega lahko sklepamo; skušali so jo tudi zatreti, a zaman; kajti živela je dalje pod drugim imenom. Duša vsemu gibanju tedanjemu bil je O'Connell. Tega moža je vlada gledala posebno težko. Kako rada je toraj videla, da so protestanti zaatožili O'Connella, da misli Irsko odtrgati Angležki in jo osvoboditi! Takoj so ga zaprli; a ker so bili dokazi o nedolžnosti njegovi preglasni in prejasni, morali so ga izpustiti.

Med tem je l. 1825 stavil Canning predloge Ircem ugodne v parlamentu, a lordi so jih zavržli. Leta 1828 dal se je O'Connell voliti za poslanca v okraju Clare, dasi so zakoni vrata parlamenta zapirali katolikom. Prvo leto tudi ni prikazal se v zbornico.

A slednjič je vendar prodrlo javno mnenje, da se morajo predrugačiti razmere med katoliki irskimi in državo. Zaradi tega bilo je v prestolnem govoru l. 1829 omenjeno, naj zbornica pregleda zakone, ki odrekajo katolikom ravnopravnost z drugimi.

Vladna predloga dovolila je katolikom vstop v zbornico, ker se jim je oblika prisega premenila; prej so prisegali na vrhovno moč kraljeve cerkve anglikanske, katoliki so prisegli varovati sedanje institucije državne ter ne sovražne se kazati cerkvi državni. Po predlogu vladarja smeli so postati katoliki uradniki iršavni; le kancler in namestnik kraljev na Irskem ni smel biti katolik. Ta predloga bila je po hudem ugovarjanju v zbornicah od kralja sprejeta dne 13. aprila l. 1829.

Tem načinom pridobila si je Irska mnogo pravic svojih. Ostale so še sicer nekatere krivične določbe, n. p. da so morali katoliki plačevati desetino biskupom protestantskim; upa-

nje pa so imeli sčasoma iznebiti se tudi te nadloge. A beda agrarska trajala je dalje. V maju l. 1829 prišel je O'Connell v parlament; a zavržena bila je volitev njegova pri preiskovanju. A vnovič so ga zvolili vdani mu Irci. Prvi nalog mu je bil, da je v parlamentu pred vsemi našteval grozne krivice, ktere je vlada s pomočjo protestantov vporabljevala na Irskem; temu je oporekal slovesno.

Irski katoliki pa so ustavili desetino ter hoteli mirnim potom poiskati si pravice; a skrivno društvo nam že znanih Whiteboys se zopet pokaže; z vso silo napadajo bogatine, kradejo in ropajo; a vse to delajo skrivajoč se za imenom katoliki. (Dalje prih.).

Politični pregled.

V Ljubljani 24. januarija.

Avstrijske dežele.

Za predsednika državnega sodišča imenovan je namesto umrlega Kraussa profesor Unger, bivši ustavoverni minister; za podpredsednika pa dr. Habietinek, bivši pravosodni minister pod Hohenwartom. Avtonomistični krogi so pričakovali, da postane Habietinek predsednik, pa z imenovanjem Ungerja dal je Taaffe centralistom zopet eno tistih koncesij, za ktere mu še nikdar hvaležnosti niso vedeli.

V državnem zboru se je nadaljeval pogovor o postavi zoper oderuhe. Govorila sta med drugimi tudi slovenska poslanca Schneider in Pfeifer. Poslednji je navedel prav drastične izglede odrtije na Kranjskem, kazoč, kako tukaj manjka denarja in posojevalnih zavodov, da jemljejo po 5 odstotkov na mesec, pa tudi po 1 odstotek na dan, vrhu tega pa še priboljšek v poljskih pridelkih, tako da posestnik dostikrat zavolj prav neznanega zneska na kant pride. Rekel pa je govornik še, da s postavo zoper oderuhe še ni vse opravljeno, ampak da se mora tudi za to skrbeti, da bodo gospodarji poceni posojila dobivali; ob enem pa se morajo postavno braniti tudi pošteni posojevalci. — Tudi nemški poslanec dr. Roser je prav dobro govoril o tej zadevi za kmečke interese. Nasprotno pa je nemški poslanec Sax samo z Greuterjem polemiziral, k stvari pa malo izdatnega povedal. Protestantovski pastor Haase je čisto po ne-

se z alfabetom grškim, cirilico, latinico ali pa turškim pismom. Predstavimo si to, pa si nadopolnimo sliko, da je ta narod razdrobljen na množino manjih rodov in plemen, ki se vedno prepirajo in zatirajo; da je temu narodu krvava osveta kakor pred vekovi tako tudi sedaj, sveta in sladka stvar; da počaste ptujca, ki bi zašel v njihove gore, da pregleda in obišče njihove vasi ali pa da propotuje njihovo zemljo, mesto z gostoljubnostjo s kuglami iz pušk, pa dodajmo, da je ta narod žilov, hraber v bitkah in vojskah, da se ne boji smrti, da je siromašen, hraneč in vzdržavajoč se s pastirstvom na gorah, poljedelstvom na ravninah in vojaško službo. Vse to si predočivši, dobili bomo pravi pojem in bolji nazor o stanju in življenju ljudij v teh gorskih krajih ob jadranskem morju, teh poslednjih ostankov, ki so se tukaj vzdržali, ostankov starodavnega plemena, ki se je od nekdanj tukaj naselil; ostankov, obkroženih na severju z elementom srbskim, na iztoku bolgarskem in grškim na jugu, ki nimajo na svetu srodne in jednokrvne naroda, ki sami, že tako majhni, svoj broj po neprijateljstvu manjšajo in zatirajo; ostankov, ki niti neraz-

umijo Evrope, a katerih tudi niti svet, niti Evropa — sit venia verbo — nerazumi.

Počnimo karakteristiko Arbanasov z verozakonom, s krvno osveto in plačaništvom, jer je to troje najbolj važno za ta narod. Arbanasi so razdeljeni na tri vere: na islam (vladajoča stranka), na rimokatoliško in pravoslavno. Orediti, pa tudi samo približni broj privržencev posameznih ver, jako je težko, ali čini se, da imata oba krščanska verozakona prevaga nad islamom. Kakor po jeziku, tako se razlikujejo tudi po veri Gegi od Toski; koliko jih je kristjanov, to so Gegi rimokatoliki, a Toski pravoslavni. V severnej Arbanaskeji so Miriditi in Tulati sami rimokatoliki, kakor so Mati in Rzeni sami muhamedanci; v južnej Arbanaskeji izpovedajo Chimara in Suli pravoslavno, a Kurvelješi mohamedansko vero. Muhamedanci so razširjeni po celem zemlji, ter so večidel Arbanasi, ki imajo v tem plemenu večino, v onem pa zopet manjino.

Dočim se je pri Slavenih in Grcih verozakon ozko zvezal z narodnostjo, ter jim bil vodje povsod in vselej, za kterež bi bili vodili krvave vojske, ter je vodil narod na ve-

like stvari in na velika podvzeta, ni verozakon na Arbanase nič deloval, niti proizvel kakšno spremembo v narodnem življenju. Pri Arbanasih velja izreka: Ke ašt špata, atje besa — kjer je meč, tam je vera — verozakon onega ima vrednost, kateri vlada. Ta izreka dovoljno potrjuje idiferentizem, ki vlada v Arbanaskeji glede vere. Tudi ni noben verozakon tako globoko zakoreninil se v narodu, da bode naroden, kakor je to bilo sosedih njegovih Grcih, Bolgarjih, Srbih. Zato tudi praznoverje in običaji narodni so vedno več značili, a znače tudi dandanes več in več uplivajo na življenje Arbanasov, nego li verozakon. Je sicer nekoliko izjem, ali tudi te kakor da žele potrditi, kar smo ravnokar rekli. Tako so občevali Toski, ki so se naselili okoli Napolja in po Seciliji, svojo pravoslavno vero, tako da je Ferdinand IV. utemeljil pravoslavno škofijo za Arbanase v Seciliji, a Kari III. arbanasško semenišče in pravoslavno škofijo. Ali vse to je bila Arbanosom deveta skrb, pa niti semenišče, niti škofija ni zadržala imena arbanaskega, nego je dobila grško, pa tudi tolmačila se je tukaj liturgija grška. Najmočnejše plemene Gegov,

potrebne juče zagovarjal in grajal protijudovsko agitacijo na Nemškem.

Vnanje države.

Bolgarski knez se je zahvalil srbskemu, da se je ta v prestolnem govoru tako gorko in simpatično spominjal njegovega prihoda v Beligrad.

Pravijo, da bo general **Ignatijev** kmalo zopet v aktivno službo stopil.

V **Rusiji** so zopet nekaj nihilistov zasčili, pri katerih so našli mnogo orožja, orodje za tiskarno in nekaj številnih tiskovin. Hoteli so zarotniki umoriti nekega uradnika, pa prišlo se jim je še za časa na sled.

Turčija hoče **Črnogoro** zopet goljufati za nekaj zemlje pri določevanju nove meje. Črnogorski knez je tem bolj razkačen, ker nekatere vlasti po svojih zastopnikih še Turkom prav dajejo.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 23. januarja. (O ministerstvu. — Državna sodnija. — Vitez Kaltenegger. — Iz državnega zbornice. — Ljudsko število.) Liberalni listi še vedno pretresajo premembe o ministerstvu ter zlasti očitajo dopisniku „Politike“, da ga je bil grof Taaffe speljal na led, ko mu je par dni prej rekel, da so vse govornice o razprtiji o ministerstvu le prazne časnikarske čenče. Pa reč je bila res taka, kakor je poročala „Politik.“ Grof Taaffe res ni mislil na to, da bode ministerska kriza tako hitro nastala. Pa ustavoverna ministra sta menda mislila nekoliko siliti grofa Taaffe-a, da bi bili obveljali njuni nazori, ter sta v ministerskem svetu 14. t. m. ob 11. uri dopoldne izrekla, da hočeta odstopiti, ako jima ne obvelja. Pa ministerski predsednik se je ravno tako hitro zasukal z rešitvijo, kakor ona dva s ponudbo odstopa, in namesto da bi bil on iznenadjen v sled njunega žuganja, bila sta gotovo iznenadjena ona, ko sta še istega dne ob 11. uri zvečer prejela pismo, s katerim sta bila kot ministra odslovljena. In ravno tako je bil iznenadjen svet, ko je že drugo dne iz „Wiener Zeitung“ zvedel o premembah v ministerstvu. Dr. **Pržak** je le začasno prevzel ministerstvo prava, in sodi se, da utegne

profesor **Randa**, ki je imenovan za udeleženca zbornice, postati pravni minister. Pini je Slovincem pr morskim znan, ker je bil cesarski namestnik v Trstu; bili so z njim veliko bolj zadovoljni kakor z Depretisom, ker Slovincem ni zatiral. Na vošilo tržaškega društva „Edinost“ odgovoril je res tudi slovenski, kar so vsi liberalni listi povedali. Zdaj je še edini minister **Konrad**, s katerim večina zborov ni zadovoljna, ktere pa tudi manjšina dosi ne mara. Konrad sam čuti, da bo moral iti, in te dni je nekemu poslancu rekel, da je mislil, da bode treba že v januariju pobratkopita. Ob enem je obžaloval, da ni ostal cesarski namestnik v Lincu. Ker je to mesto izpraznjeno, ima še vedno priliko iti tje nazaj. Toda govori se, da utegne cesarski namestnik v Lincu postati grof **Franc Falkenhayn**, brat ministra za poljedelstvo.

Predsednik državne sodnije je postal bivši minister **Unger**, namestnik njegov pa bivši minister **Habietinek**. **Unger** velja za enega prvih juristov, ravno tako **Habietinek**, zato njegovo imenovanje ni osupnilo, dasi je liberalce, zlasti ker je bil že prej predsednikov namestnik. Vstavoverci bi bili raje imeli, da bi bil predsednik omenjene sodnije postal **Hy**, ki je kot minister jetnikom odpravil verige in njih stanje tako polajšal, da se jim bolje godi, kakor poštenim kmečkim ljudem.

Iz **Ljubljane** se tukajšnjim listom poroča, da dobi vitez **Kaltenegger** za tri leta odpusta in da ostane deželni glavar kranjski. Pa ta novica ni prav verjetna. Ministerstvo, ki je hotelo s povikšanjem in prestavo viteza **Kalteneggerja** Slovincem skazati nekako ljubav, tega menda ne bode zopet s tem podrla, da mu da precej za tri leta odpust, in da ostane vse pri starem. Tudi so naši poslanci že večkrat odločno izrekli, da v ta deželni zbor več ne gredo. In kaj potem? Ali bo vlada mogla dopustiti zbor, ki bo komaj za silo sklepčen? Zdi se nam toraj, da se s temi poročili ljubljanski nemškutarji sami nekoliko tolažijo, da jim bo pa vsa ta tolažba silno malo pomagala.

Državni zbor obravnaval je v dosedanjih dveh sejah oderuško postavu. Jako izvrstno je o tej postavi govoril mgn. **Greuter**, ki je dokazoval pomanjkljivosti njene ter

kazal na vir, iz ktereга oderuštvo prihaja. Govor njegov sem Vam poslal po stenografičnem zapisniku in vreden je, da ga objavite celega. Naredil je velik vtis na vse kroge in proti njemu zginajo vsi drugi, dasi tudi izvrstni govori. **Greuter** je omenjal, da večidel oderuštvo je vzrok mržnje in preganjanja jučlov, ki se je pričelo na Nemškem in se razširja tudi po drugih deželah. Vsled tega dobil je od več strani žugalna pisma od mnogih drugih pa pohvalna. Protestantovski pastor **Hase** se je skušal sicer juče zagovarjati in je **Greuterju** očital pomanjkanje krščanske jubezni, ker je ropotal zoper juče, in poslanec **Sax** je **Greuterju** očital, da ni vestno rabil svojega parlamentarnega poklica, kar je predsednika pripravilo, da ga je pokaral, vendar vse to ni moglo izbrisati vtisa **Greuterjevega** govora. **Saxu** bo **Greuter** prihodnjič odgovoril in mu dal po zobeh, ker je bil **Sax**, prej ko ga je naredil **Stremajer** za profesorja na praškem vseučilišču, nastavljen pri neki propadli banki, ki je upnike odrla za 15 milijonov goldinarjev!

Izmed naših poslancev sta govorila **Schneider** in **Pfeifer** ter tudi prav izvrstno pojasnovala nasledke oderuštva in pomanjkljivost postavu. To pomanjkljivost so povdarjali skoraj vsi govorniki, a prejšnji ministri se niso dali pripraviti, da bi bili privolili v ostrejšo postavu, zato pa ne ostane drugo, kakor za zdaj sprejeti to pomanjkljivo postavu; ako se bo pokazalo, da ne zadostuje, se bode pozneje poostila in vlada se potem menda ne bode več branila taki ostrejši postavi pritrditi.

Pri prvi seji je poročal o tej postavi **Poljak Rydzovski**. Toda v četrtek, ko je prišel iz zbornice domu, ga je zadel nenadoma v gostilni „zur ungarischen Krone“ mrtud in v dveh urah je umrl. Truplo se bode danes popoldne ob treh v stolnici sv. Štefana blagoslovilo, potem pa odpeljalo v Krakovo, da se tam v družinski rakvi pokoplje. Star je bil 51 let. — **Poljaki** so pa zgubili te dni še enega prav izvrstnega poslanca. V **Levo** je namreč v petek zvečer po tridnevni bolezni za pljučnico umrl državni poslanec **Krzeczunovič**. Ranjki je bil zlasti strokovnjak v zadevah zemljišnega davka, ter je pri obravnavi o zadnji postavi liberalcem kazal na na-

Miridite, hvale radi njihove verske gorečnosti zato, ker med njimi vlada načelo, da mora **Miridit**, kateri prestopi k islamu ter popusti katolicizmu, oditi iz zemlje. Ali tudi to je edino politika, in samo politika, da mohamedanski element, ki je vladajoči, kakor smo zgorej spomenili, preveč ne ojača. Čini se v ostalem, da bi se islam med **Miriditi** hitro in na široko razširil. Pa niti mohamedanski **Arbanasi** niso tako fanatični, kakor so poturice v **Bosni**, čeravno so se oni vpirali vsem novotarijam in novim uredbam.

Verjetno je, da se je krščanstvo po **Arbanaški** — naravno po mestih pristopnih — širila iz **Bizanca** in **Rima** še pred pokrščenjem **Bolgarov**, ali nimamo zato nobenih povestniških dokazov niti izvorov. Tako sta trdila dva pisatelja v srbskem **Belgradu** — dva **Arbanasa**, na vprašanje, ktere sta veroizpovedi, da sta še od onih, ktere je sv. **Pavel** pokrstil v **X. veku** je postala **Arbanaška**, kakor tudi **Epiri** in **Tesalijska** dieceza bolgarske cerkve s slovensko liturgijo. Tukaj je treba spomeniti, da se obseg bolgarske cerkve ne sme stlačiti v politične meje **Bolgarske**, ker so te bile nestalne in podvržene neprestanim spremembam. Iz te dobe so se ohranili v severni **Arbanaški** ka-

tolicizem, a širil se je tem bolj, čim je **Arbanaška** dobajala v ožjo dotiko z **Benetkami**. V **XV. veku** se je tukaj začel širiti islam. Najpoprej je sprejelo plemstvo poziv viteza, da si obvaruje svoja privilegija; potem je sledilo ljudstvo. Sam narodni junak **arbanaški Juri Kastriotič**, ktereга oče je bil pravoslavne vere, bil je odgojen v **Carigradu** po mohamedanski. Ko so se v **Arbanaški** **Osmani** po **Kastriotiču** učvrstili (g. 1478), širil se je islam in napredoval vse jače do dan danes. Popotnika **Leake** in **Povqueville** iz prve polovice tega veka sta izrekla bojazen, da se bode vsa **Arbanaška** končno pomohamedanila, ako se bode postopalo po starem.

Mohamedanski **Arbanasi** si je svest, da so mu pradedi bili kristjani, pa zna večidel tudi dobo popokolenju povedati, kdaj jim je ves kraj odpal od krščanstva. **Povqueville** navaja med ostalim tule zanimiv dogodjaj o povzbujah in načini, po kterem je ves kraj odpadel od krščanstva. Na srednjem teku **Vojase** iztočno od **Premeta** nabaja se kraj **Karamuratades**, v kterem se broji do 36 **arbanaških** vasi, te vasi so bile do l. 1760 krščanske, ter so podpadale pod škofijo pravoslavne škofa pogonjanskega, suffragana škofa **arbanaškega**

Belgradu, **Mohamedanski** sosedje v **Premetu**, **Leksikovu** in **Koloni** so vznemirivali prebivalstvo krščansko, ki je zatoraj enoglasno odločilo rečenega leta spomladi, da hoče z največjo ojstrostjo in pobožnostjo kakor nikdar poprej vršiti štiridesetdnevni post velikonočni; in ako jim do takrat nepomore krščanski **Bog**, da se bodo poklonili turškemu. Do velike noči zares ni bilo nobene poboljšice in **Arbanasi** so preganili krščanske duhovne ter dopeljali kadije in imamo, pred kterim so svečano sprejeli islam. Prvo njihovo delo, kot mohamedancev je bilo, da so navalili na okolico premetsko na svoje jednoverce, da se osvete za ono, kar so od njih pretrpeli. Ker se jim je to posrečilo, napali so tudi **leksikovsko** in **kolonsko** zemljišče. Z mečem in ognjem so opustošili to pokrajino. Vlovljene otroke in žene so predali v robstvo, a tega ne bi drugač storil mohamedanec svojemu jednovercu. Njihovo junastvo jim je privabilo sila drugov iz cele **Arbanaške**, ker so kot mohamedanci bili strah celega kraja ter ostali taki do časa **Ali-paše** v **Janini**, ki jim je moč njihovo pokončal.

(Dalje prih.)

sledke njene, ne da bi bil kaj opravi. Skušnja zadnjih tednov priča, kako prav je on tedaj imel; žalibog, da mu ni bilo dano včakati izvršitve dela, kteremu je bil takorekoč posvetil vse svoje moči. Bil je 63 let star in silno bogat. Hohenwartov klub je včeraj sklenil, da Hohenwart, Lienbacher in Schneid danes poljskemu klubu izrekó njegovo sočutje, in za Rydzovskemu poleži venec na nj govo trugo.

Te dni pride v davkarskem odseku v razgovor tudi novi hišni davek. Pododsek je dotični vladni predlog jako spremenil v tem smislu, da ta davek ne bode tolikanj hud za manjše posestnike. Hohenwartov klub bode jutri pretresal dotične nasvete.

Izmed važnih predlogov, ki jih bode sprožila desnica, omenjam premembe volilnega reda. Glavna določba bo ta, da se v davek vštevajo vse cesarske priklade in da bode imel vsakdo, ki voli za občnske volitve, tudi pravico voliti za državni zbor. Morda bi se bilo še kaj družega sprejelo s premembo, ali za zdaj je treba ostati pri nasvetih, kteri se lahko sprejmó z nadpolovično večino, ne da bi potrebovali dveh tretjin glasov, ker se teh pri sedanjih okoliščinah ne moremo nadejati. Znano je, da je hotel Kronawetter staviti neki predlog o premembi volilnega reda in zlasti v tem smislu, da bi imeli vsi volilno pravico, ki plačujejo po 5 gl. davka. A ker je Kronawetter podpisal nasvet Schönererjev o splošnji volilni pravici, bode prememba nasvetoval klub desnega središča.

Obrtnijski odsek je včeraj pričel obravnavo nove obrtnijske postave. Levičarji so zopet pokazali, da bi reč radi zavlekli, pa večina jih je krepko zavrnila. Sklenilo se je voliti 3 pododseke po 8 udov, kteri imajo pretresati posamezne dele dotične postave in voliti poročevalca.

Šolski odsek je včeraj razdelil razne peticije. Med njimi jih je bilo nekaj iz spodnjega Štajarskega, da se odpravi nemščina iz slovenskih ljudskih šol. Nasvetovalo se je jih izročiti g. Klunu, pa liberalci so ugovarjali, češ, da se po dosedanji navadi take prošnje nikdar niso izročile v poročilo poslancem dotičnih dežel. Vsled tega so se izročile českemu profesorju Kvičali, ker se je g. Klun ponudil, da mu hoče dati potrebna pojasnila in predstaviti slovenske vloge na nemški. Sicer pa g. Kvičali tudi samume nekoliko slovenski. Dobil je v poročilo prav enako prošnjo iz Galicije, v kateri se zahteva odprava poljskega jezika iz rusinskih šol. Poljaki so želeli, da bi bil ta prošnjo prevzel Poljak Čerkavsky, pa liberalci so ugovarjali, kakor pri g. Klunu, in večina se je vdala, ker je prepričana, da bode česki profesor Kvičala gotovo kos svoji nalogi.

Naj konečno še omenim, da je še oficiозна Bohemia te dni pisala, da zadnje popisovanje ljudi glede občevalnega jezika in narodnosti ne bode imelo nobene vrednosti, ker se je v tem ozire ravnalo jako samovoljno.

Domače novice.

V Ljubljani, 25. januarja.

(Ples pri dežel. predsedniku gosp. Winklerji) je v soboto združil lepo število gospode in uradnikov viših stanov in je bilo vse prav veselo.

(Umrla) je v nedeljo tukajšnjemu profesorju gosp. Fr. Levcu soproga Jerica, zapustivši mu dvoje otrok. Pogreb je danes poldne.

(Slovensko gledališče.) Pred razprodano hišo se je v nedeljo akademija na korist Zagrebčanom dobro izvršila. V umetnostnem oziru zasluži 5. točka, romanca iz opere „un ballo in maschera“, kar je v prvi vrsti se ve da zasluga skladatelja Verdi-ja. Gosp. Medén je kakor navadno burno pohvalo žel ter moral pesem ponoviti. — Telovadba „Sokolov“ bila je s pohvalo sprejeta, posebno so se odlikovali gospodje telovadci Kališnik, Krieger in Slovša. Igra „oče so rekli, da lé!“ ni ravno predobro pisana; zlasti oseba Avrore Mrak ni z drugim osebjem v nobeni pravi zvezi. Igralo pa se je dobro. Gospoda Komika Kajzelj in Rudolf sta celo igro povzdignila z dobrimi kupleti. Čitalniški možki zbor je pel precizno. Marmorni kipi so se občinstvu jako dopadli. Posebno lep je bil Merkur. Pri Laokoonu pa kaže niso bile posebno dobro nabasane. V obče pa je bila cela predstava glaeno pohvaljena, in občinstvo zadovoljno.

(Iz odborovih sej družbe kmetijske 12. decembra l. l. in pa 2. januarja t. l.) (Konec.) Gosp. Jerič, prvomestnik čebelarkega društva, je odboru izročil poročilo o lanskem shodu nemških in avstrijskih čebelarjev v Koloniji, kterega se je tudi on z državno popotno podporo udeležil; odbor sklence, da bo to poročilo predložil ministerstvu kmetijstva; gospod Jerič pa je obljubil v „Čebeli“ podati poročilo bistvenih stvari onega shoda. — Vled poročila kmetijske podružnice v Senožehah se sklence, ker je pravilni čas upravnštva sedanjega podružničnega odbora že davno potekel, da se priredijo nove odboreve volitve. — Prošnji dveh novih sirarskih združenj v Bohinji (v Jereki in Podjelu) za državno podporo prvih potrebščin se s toplim priporočilom izročite sl. ministerstvu kmetijstva. — Potopis gosp. Mesarja, prvomestnika podružnice kmetijske bohinske, o sirarskem podučevanju lanskega leta se izroči z računskim poročilom sl. ministerstvu kmetijstva. — Ogersko ministerstvo kmetijstva prosi odbor, naj mu naznani, kje in kedaj se bodo na Kranjskem preiskavali privatni plemenski žebci, ker vlada ogerska želí težjih (noriških) žebcev za pleme nakupiti; odbor je ministerstvu vstregel z odgovorom. — Poročilo g. župnika Kosmača o senožehskem močilu se izroči močviskemu odboru v presojo. — Prošnja gospodarja J. Želka iz Male pristave za državno podporo zboljšane gozda in pašnika se sl. ministerstvu kmetijstva izroči s priporočilom. — Vsled priporočila gospoda Ogulina, po kterem bi za odvračitev trtne ušé od dolenjskih vinogradov koristno bilo omisliti si grozdnih pešek amerianskih trt, se sklence, od sl. ministerstva kmetijstva pozvedeti, ali bi na podlagi dosedanjih skušinj se priporočala setev amer. gozdov. — Za ude družbe kmetijske so bili spreteti na predlog podružnice metliške gospodje: Jenko Ludovik, kaplan, Malenšek Martin, kaplan, vsi iz Črnomlja, — Ogrinc Viljem, c. kr. okrajni sodnik, Papa Franjo, nadučitelj, Sturm Venceslav, učitelj, in Trček Mihael, učitelj, vsi iz Metlike; — na predlog podružnice radoliške gospodje: Apih Anton in Kolman Janez, posestnika iz Zapuš, in Zupan Matevž, posestnik iz Breznice; — na predlog centralnega odbora gosp. Brulec Franjo, župnik v Veliki dolini.

Razne reči.

— Za častnega občana je bil od občine Štepanjske pri Ljubljani izvoljen preč. opat Fridrih pl. Fris.

— Nesreča. Iz Gorij na Gorenjskem

se nam piše: V torek (18. t. m.) proti poludnevu se je zgodila v Gabrji velika nesreča. Drvarji so drva gonili navzdol, in neka bukev zadela je Bedenika iz Gorjan in Kovačevega fanta tako nesrečno na glavo, da sta bila na prvi hip mrtva. Prvi zapusti vdovo s štirimi malimi otroki.

— Z Dunaja se nam piše, da je dvorni svetovalec pri najvišji sodnji g. Franc Kromer nevarno zbolel. Kri mu vre proti možganom, in mu je glava tako oslabela, da se sim ter tje hudo meša. — Tudi državnemu poslancu Andreju Hoferju, vnuku znanega tirolskega junaka, se je te dni zmešalo v glavi in so ga morali odpeljati v norišnico.

Listnica opravištva.

Č. g. M. St., kapl. pri sv. M. Nič dolžan; za preteklo in tekoče vse plačano.

Č. g. Pr. R., župn. v Z. Zaslužite ravno ta odgovor.

Č. g. Gr. H., kapl. v O. S poslanim vse poravnano. Hvala!

Č. g. J. Nep. K., kapl. pri sv. L. Da, vse plačano.

Č. g. J. V., kapl. pri N. c. Vse v redu; poslano za tek. leto vpisali.

Blg. g. Dr. J. M., v St. Do zdaj vse plačano.

Č. g. M. L. v Pt. Prosimo za zadnje četrtletje.

Č. g. F. K., v Tr. Za zadnje polletje bi še radi.

Č. g. V. B., kapl. v S. Enako od Vas; upamo, da ni zmote.

Blg. g. J. S. Bodite brez skrbi, bomo vse opravili.

Č. g. M. P. Enako Vam. Nič zamere — morajo biti zidarji in težaki.

Č. g. F. K. in J. K. Gospoda, ne moremo. Saj veste: Es giengen wol, aber . . . ; pa brez zamere!

Loterijske številke 22. januarja.

V Trstu: 65, 61, 66, 53, 13.

V Lincu: 42, 22, 50, 28, 32.

Dolenjsko vino,

pravo, nepokvarjeno, najboljša sorte, priporoča se cerkvenim predstojnikom in tudi gostilničarjem, ki hočejo imeti naravno, zdravo pijačo. Pogleda in pokusi se lahko pri gospodu Neuwrthu v Martinčičevi hiši na dunajski cesti v Ljubljani, kjer se tudi vse drugo natančneje izve. Vedro po 11 gl. (2)

Voščene sveče

iz tovarne Luigi Bader-ja v Gorici iz pravega čebelnega voska, brez vsake pritikline, se dobé po 2 gl. 50 kr. kila s poštino in zabojem vred, kamor koli si jih kdo naroči, in tako, da se plačajo vsaj v teku enega leta brez obresti za dolg. v štacuni

Janeza Fabijana

(5) na Valvasorjevem trgu št. 2 v Ljubljani.

Priznано izvrstne pravé

voščene sveče

iz garantirano nepokvarjenega čebelnega voska (15) prodaja

P. & R. Seemann v Ljubljani.

Telegrafične dnevne cene 24. januarja.

Papirna renta 72 80 — Brebarna renta 74 — Zlata renta 88 40 — 1860letno državno posojilo 131 — Bankine akcije 822 — Kreditne akcije 285. — London 118,60 — Cea. kr. cekini 5,56. — 20-frankov 9,28

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.